

Onderwerp Stand van zaken armoedeprojecten 2016 en voorstel
voor accenten 2017

Steller J.O. Wijbenga

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 61 46 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 6003957

Datum 30-11-2016 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

In recente jaren is er sprake van een stijging van de armoede binnen Nederland en zo ook binnen de gemeente Groningen. Dat willen wij niet accepteren. Armoede grijpt diep in het leven van mensen in. Als gemeente willen we Stadgers die in armoede leven perspectief bieden. Armoede mag voor Stadgers geen belemmering zijn om mee te doen in de samenleving. Armoede mag zeker de kansen van kinderen en jongeren om mee te doen, niet inperken.

Armoedebestrijding is onderdeel van verschillende portefeuilles van het gemeentelijk beleid, zoals onder meer onderwijs, werk, economische zaken, gebiedsteams, schuldhelpverlening en minimabeleid.

Deze brief met bijlage gaat specifiek over de armoedeprojecten. Die zijn erop gericht de gevolgen van armoede te verlichten, meedoen mogelijk te maken en het thema armoede te agenderen als een opgave van de hele samenleving. Grondslag daarvoor is de nota *Perspectief, actieplan tegen de armoede 2015-2018*. Op basis van de projecten is veel expertise opgedaan die van pas komt bij de toekomstige vormgeving van het armoedebeleid.

In deze brief geven we de stand van zaken van de armoedeprojecten 2016, inclusief een korte financiële paragraaf. We besteden hierbij specifiek aandacht aan de doelgroep, de beoogde maatschappelijke effecten en de rol van het armoedeproject. Ook nemen we u mee in de accenten voor het nieuwe jaar. De ambitie is om in 2017 voort te bouwen op succesvolle werkwijzen en effectieve interventies. We horen graag wat u ons college daarbij mee wilt geven.

Eind 2016, en dus halverwege de projectperiode van *Perspectief*, is tevens een goed moment om focus aan te brengen in het armoedebeleid. De recente aanbevelingen van de rekenkamercommissie zijn hierbij een zinvolle prikkel geweest. Op basis van het rapport heeft uw raad het belang onderstreept om het maatschappelijk effect scherper te definiëren, outreachend te (blijven) werken, te investeren in (netwerk) samenwerking, monitoring te verbeteren en preventie centraal te zetten. In deze brief laten we daarom ook zien hoe we invulling geven aan deze aanbevelingen.

Stand van zaken armoedeprojecten 2016

In totaal hebben we in 2016 zo'n 60 á 70 projecten lopen. Die treft u niet allemaal uin de bijlage aan. Daarin hebben we ons beperkt tot de projecten die te maken hebben met de vier accenten die uw raad ons heeft meegegeven voor 2016. Verder zijn enkele projecten toegevoegd die een belangrijke ontwikkeling hebben doorgemaakt.

Veel andere projecten lopen gewoon door, zoals onder meer stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds.

Wat we kunnen constateren is dat de projectgroep armoede met grote betrokkenheid werkt aan het uitvoeren van het armoedebeleid en de armoedeprojecten. Dat gebeurt samen met de stad: met instellingen, met het onderwijs, met ervaringsdeskundigen en met vele andere partners. Dát is de sleutel tot een effectieve aanpak. De aanpak van armoede is een opgave voor de hele samenleving, die steeds beter en breder wordt opgepakt.

Het armoedebeleid kent drie pijlers als kapstok voor de projecten:

1. **Vangnet**, gericht op het vergroten van zelfredzaamheid en activiteiten voor het beter toegankelijk maken van bestaande inkomensondersteunende regelingen van de gemeente. De (financiële) basis op orde!
2. **Vliegwiél**, gericht op het bevorderen van maatschappelijke participatie van Stadlers die te maken hebben met armoede. We focussen op kinderen, jongeren en hun gezinnen, en ondernemers.
3. **Verbinding**, gericht op bewustwording van het bestaan van armoede en schuldenproblematiek. Ook brengen we bewoners en professionals met elkaar in verbinding brengen om tot initiatieven te komen.

De verbinding is de drager onder de andere twee pijlers. Hiervoor werken we intensief samen met maatschappelijke partners en bedrijven en haken we in op initiatieven uit de samenleving. Vanuit de verbinding voegen we een extra dimensie toe aan de andere projecten.

Motie bonnen voor speelgoed en kinderkleding

Onder verwijzing naar Amsterdam heeft uw raad in november 2015 een motie aangenomen om bonnen ter beschikking te stellen voor kleding en speelgoed voor kinderen in minimagezinnen. We hebben diverse speelgoed- en kledingzaken benaderd met de vraag of ze wilden meewerken. Primark, Coolcat, H&M en Intertoys zijn hier op ingegaan. De bonnen worden verdeeld onder de 13.000 abonnees van de Stadlerspas. De kinderkledingbonnen ter waarde van 30 euro worden in december verstrekt aan alle kinderen van 10-14 jaar, en de speelgoedbonnen ter waarde van 10 euro aan alle kinderen van 4-9 jaar.

Gebiedsgericht en toegankelijk

We hebben de afgelopen periode meer geïnvesteerd in de samenwerking met de WIJteams om armoedebestrijding en verlichting dicht bij de mensen en de wijken te brengen. Zo is een overzicht gemaakt van ondersteuningsmogelijkheden voor minima. Dit overzicht is gedeeld met de WIJ-teams en ook WIJkipedia (de interne expertisebank voor de WIJ-professionals). Het is een handig hulpmiddel gebleken. De komende periode wordt deze aparte communicatiestrategie rondom armoede verder uitgebouwd.

Ook is er geïnvesteerd in de deskundigheidsbevordering in de WIJ-teams. De eerste training ‘Armoede dichtbij’ voor de professionals in de WIJ-teams is zeer goed ontvangen en krijgt daarom een vervolg.

De projectgroep armoede adviseert de WIJ-teams door de bewustwording voor armoede te vergroten, door te trainen in het signaleren van armoede en te informeren over het aanbod voor de doelgroep. Het onderwijs en de kinderopvang zijn daarbij belangrijke partners voor zowel de WIJteams als de projectgroep armoede. We zijn samen met hen, mede in het kader van de vensterschoolontwikkelingen, aan het werk om deze samenwerking te intensiveren.

De gebiedsteams zijn uiteraard ook een belangrijke gesprekspartner. Voor een toegankelijk armoedebeleid zijn wensen en initiatieven uit de wijken zelf zeer belangrijk. Er draaien verschillende projecten die voortkomen uit gesprekken in de wijk zoals onder meer de brugfunctionaris, ontbijten en lunches op scholen, het energieproject en de Oude Bieb.

Het samenspel met de gebiedsteams moet het komende jaar nog verder worden ontwikkeld. Op dit moment wordt een quick scan uitgevoerd om de verbinding tussen projecten die voortkomen uit de gebiedsplannen en de armoedeprojecten tot stand te brengen. Doel is dat de inspanningen elkaar versterken, vanuit een heldere regie.

Focus op Armoede

Zo halverwege de projectperiode hebben we de balans opgemaakt voor de werkwijze voor de komende periode. We willen u informeren over de stappen die we hebben gezet om meer focus aan te brengen in het armoedebeleid en daardoor een groter effect te sorteren. Daartoe mede uitgedaagd door de aanbevelingen van de rekenkamercommissie en de ervaringen tot nu toe.

Stappen

De projectgroep armoede is, met ondersteuning van adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF) een ontwikkeltraject ingegaan met als belangrijk doel te komen tot een afwegingskader en een opzet voor de monitoring van effecten.

De volgende stappende zijn gezet:

1. Nader definiëren van de doelgroep van het armoedebeleid
2. Specificeren van de toegevoegde waarde van het armoedebeleid ten opzichte van ander gemeentelijk beleid
3. Uitwerken en operationaliseren welke maatschappelijke effecten de gemeente met het armoedebeleid wil realiseren.
4. Operationaliseren van de geformuleerde beoogde maatschappelijke effecten voor de informatievoorziening om effectiviteit beter te monitoren
5. Versterken van de aandacht voor preventie onder de huidige pijlers
6. Versterken van de outreachende en integrale manier van werken en inzetten in op maatwerk
7. Bevorderen van de onderlinge netwerksamenwerking tussen maatschappelijke organisaties door hen zowel stedelijk als op gebiedsniveau met elkaar in contact te brengen.

Hiermee wordt de basis gelegd voor het uitvoeringsplan 2017. Zo werken we toe naar een concrete aansluiting tussen de visienota Perspectief en de uitvoeringspraktijk.

De projectgroep rondt eind 2016 het ontwikkeltraject af. Deze brief geeft alvast een doorkijkje naar de belangrijkste uitkomsten van dit ontwikkeltraject. De weerslag ervan vindt u voor een belangrijk deel terug bij het uitvoeringsplan 2017.

Het afwegingskader dat nu vorm krijgt bestaat uit een set vragen die we aan de huidige en nieuwe projecten stellen. Die vragen gaan over de maatschappelijke effecten, de mate waarin de doelen bereikt worden, een kosten/baten afweging, of er overlap is met andere projecten, of ervaringsdeskundigen een rol spelen, of het gaat om een afgerond traject methodiekontwikkeling of met enige waarschijnlijkheid duurzaam te borgen, en wat de rol van de gemeente daarin is. De bedoeling is deze en wellicht nog andere vragen onder te brengen in een beslisschema, zodat het concreet toepasbaar wordt op alle projecten.

Doel en doelgroep

Het armoedebeleid heeft een tweeledige doelstelling. Het armoedebeleid richt zich enerzijds op armoedeverlichting door bij te dragen aan voldoende basisvoorzieningen voor álle minima. Het armoedebeleid en de armoedeprojecten zijn daarmee *aanvullend* op het gemeentelijk minimabeleid en het schuldhulpverleningsbeleid. Daarnaast richt het armoedebeleid zich op *participatie* van die Stadlers die daar vanwege armoede niet goed toe in staat zijn. Het armoedebeleid levert daardoor een belangrijke bijdrage aan de effectiviteit van ander beleid, het is vaak *voorwaardenscheppend*. Door het armoedebeleid te koppelen aan andere beleidsterreinen, kan de cirkel van niet-meedoen worden doorbroken. Volwassenen en kinderen krijgen een duwtje in de rug om gebruik te maken van de reguliere voorzieningen.

Prioriteit

Door het benoemen van geprioriteerde doelgroepen brengen we focus aan. Blijvende aandacht gaat uit naar kinderen, jongeren en daarmee gezinnen in armoede. We willen deze kinderen gelijke kansen bieden. We compenseren kinderen voor het feit dat ze opgroeien in een arm gezin. Ook organiseren we specifieke projecten voor zelfstandigen op en onder de armoedegrens en voor ondernemers.

Prioritering brengt focus, maar we klikken ons er aan de andere kant bewust niet op vast. De projectgroep armoede blijft hulpvragen signaleren en blijft informatie ophalen uit onder andere de Wijkcompassen en de gebiedsplannen.

Wanneer er aanleiding is een nieuwe of andere doelgroep te prioriteren, onderzoekt de projectgroep wat er nodig is. Dit kunnen nieuwe projecten zijn, maar dit kunnen ook aandachtsgroepen zijn die onderbelicht zijn in andere beleidsdomeinen en die de projectgroep daar onder de aandacht brengt.

Ook is het denkbaar een geprioriteerde doelgroep over te dragen naar reguliere beleidsterreinen. Zo zijn we steeds meer in staat de geprioriteerde doelgroep 'laaggeletterden' te borgen binnen het onderwijs en het arbeidsmarktbeleid.

Maatschappelijke effecten

Afgelopen periode hebben we de beoogde maatschappelijke effecten nader gespecificeerd. Ze zijn tweeledig. We willen de gevolgen van armoede verkleinen voor mensen die leven in armoede én stimuleren dat ze ondanks geldgebrek toch mee kunnen doen.

De armoedeprojecten richten zich dan ook op de volgende maatschappelijke effecten:

- De gevolgen van armoede zijn gecompenseerd voor mensen die te maken hebben met armoede door het aanbieden van basisvoorzieningen en het reduceren van kosten van levensonderhoud voor minima
- Meer participatie van mensen die als gevolg van armoede belemmeringen ondervinden bij meedoen in de samenleving
- Meer minima zijn op de hoogte van de regelingen en ondersteuningsmogelijkheden
- De samenleving is zicht bewust van armoedeproblematiek en het taboe op armoede wordt doorbroken
- De samenleving, burgers en meer specifiek ondernemers, draagt bij aan armoedeverlichting en meer participatie door minima.

Monitoring en informatie

We hebben de geformuleerde maatschappelijke effecten vertaald naar (concept) effect- en prestatie-indicatoren:

- Meer minima zijn op de hoogte van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden
- Meer minima maken gebruik van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden
- De samenleving (waaronder ondernemers) is bekend met het thema armoede en draagt naar vermogen bij aan armoedeverlichting, - bestrijding en meer participatie door minima

We werken deze indicatoren verder uit en gebruiken deze bij het monitoren van de projecten. Verder halen we gegevens en signalen op uit de wijken, en betrekken daarbij de wijkkompassen en accenten uit de gemeentelijke basismonitor.

In aanvulling op de armoedemonitor hebben we een nieuwe, meer kwalitatieve projectenmonitor ontwikkeld om de waardering van gebruikers te meten. Deze is in september en oktober jl. uitgevoerd. Hiervoor zijn 35 projecten geselecteerd, en ruim 1100 deelnemers hebben meegedaan. Uit dit cliënttevredenheidsonderzoek blijkt dat de armoedeprojecten hoog gewaardeerd worden door Stadjes die hier gebruik van maken. Ook zijn veel waardevolle opmerkingen gemaakt en tips gegeven. Momenteel worden de uitkomsten nader geanalyseerd. Ook deze betrekken we bij de afweging die we maken voor het nieuwe uitvoeringsplan 2017.

Versterken werkwijze

We zetten de komende twee jaar in op het verduurzamen en borgen van het armoedebeleid. We zorgen dat de werkwijze en de expertise over armoede in al haar facetten optimaal overdraagbaar is naar anderen. Daarmee zorgen we dat succesvolle projecten beter geborgd kunnen worden in de lijn of bij partners in de samenleving. De projectgroep armoede krijgt daarmee een meer flexibele rol van aanjager en deskundige vraagbaak.

Communicatie

In de communicatie naar professionals en partners wordt sterk gefocust op de eigenheid van de doelgroep. Communicatie richting doelgroep richt zich meer op het bekend maken van combinaties van regelingen en voorzieningen – en hoe en waar die, bij voorkeur in één keer, aan te vragen zijn. De (digitale) drempel moet hiervoor zo laag mogelijk zijn. Daarom bouwen we een digitaal platform dat optimaal toegankelijk is en de informatie op een eenvoudige manier ontsluit. Een verbindend platform wordt gemaakt voor ondernemers, burgers en mensen uit de doelgroep om zo gebruik te maken van elkaars diensten en talenten.

Voorstel voor inhoudelijke accenten in 2017

In lijn met de meer expliciete aanjaagrol en in aansluiting op succesvolle ontwikkelingen denken we aan de volgende accenten voor 2017:

1. Focus op gezinnen in armoede binnen de projecten, om vooral voor kinderen en jongeren tot en met 23 jaar de gevolgen van armoede te verlichten.
2. Bouwen aan een duurzame wijkgerichte uitvoeringsstructuur voor het armoedebeleid
3. Betrekken van burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij het armoedebeleid.
4. Ontwikkeling en uitvoering van een specifiek communicatie actieplan gericht op het nog beter bereiken van de doelgroep en de partners, met als middel een laagdrempelige website en inzet van social mediakanalen.

Financiën

We zetten in 2016 de beschikbare middelen (2,5 miljoen) voor armoedeprojecten in onder vangnet, vliegwielen en verbinding. De indicatieve begroting 2016 ging uit van een verdeling van 1,4 miljoen voor vangnet, 0,7 miljoen voor vliegwielen, 0,3 miljoen voor verbinding en 0,1 miljoen voor organisatie en onvoorzien. We zullen de middelen naar verwachting volledig besteden.

Van Menzis (€ 120.000) en Primark (€ 10.000) hebben we eenmalig extra middelen ontvangen. Daardoor was het onder meer mogelijk de sterke groei van het aantal aanvragen voor het zwemvangnet via stichting Leergeld op te vangen en kledingbonnen uit te geven.

Bij de rekening 2016 informeren wij u over de definitieve uitgaven armoedemiddelen 2016.

Volgens afspraak ontvangt u in het eerste kwartaal van 2017 het uitvoeringsplan 2017, inclusief begroting. U ontvangt dan ook de armoedemonitor. Daarin is opgenomen een voorstel voor de besteding van de extra structurele rijksmiddelen voor kinderen en jongeren in armoede. Deze zijn aangekondigd in de Kamerbrief Kansen voor alle kinderen. In december wordt duidelijk wat de omvang is en welke voorwaarden er aan verbonden zijn. Het betreft in ieder geval middelen die in natura moeten worden verstrekt. Dat kan onder meer soelaas bieden voor het (sterk) toenemend beroep dat gedaan wordt op voorzieningen voor kinderen en jongeren, mede door de inspanningen tot nu toe. Voor de projecten armoede is destijds een afwijkend ritme voor de verantwoordingscyclus afgesproken. Tijdens de raadscommissie Werk en Inkomen in november 2016 is met u afgesproken om deze cyclus in de pas te laten lopen met de gewone P&C cyclus. Dat kan niet van vandaag op morgen, maar de doorkijk voor 2018 zullen we al in oktober 2017 aan u voorleggen, dus voorafgaand aan de begrotingsbespreking. Dit geeft ons ook de mogelijkheid om de beschikkingen voor 2018 al eind 2017 de deur uit te doen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink